

ΦΑΝΑΡΙΟΣΚΕΠΑΣΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Γραπτές Εκθέσεις-Κραυγές Αγωνίας Πατριαρχικών Μακεδονομάχων Μητροπολιτών (1904-1908)

- Το Οικουμενικό Πατριαρχείο με τους Μητροπολίτες του υπήρξε ο κραταιός βραχίον προστασίας της ελληνικότητας της Μακεδονίας έναντι του Πανσλαβισμού
- Κατά τον Μακεδονικό Αγώνα ο όρος «Εξαρχικός» εταυτίζετο με τον Βούλγαρο ενώ ο όρος «Πατριαρχικός» με τον Έλληνα
- Οι εκκλησιαστικές επαρχίες των «Νέων Χωρών» υπήρξαν και παραμένουν κανονικό έδαφος του Οικουμενικού Πατριαρχείου

Ο Μέγας Ιερομνήμων του Οικουμενικού Πατριαρχείου, καθηγητής Αριστείδης Πανώτης (Άρχων Οφφικιάλος), στην περισιπούδαστη μελέτη του, υπό τον τίτλο: «Η Πατριαρχική Προστασία των Νέων Χωρών κατά τη Β' δεκαετία του 20^{ου} αιώνα», (2014) αναφερόμενος στην αμετάπρωτη και αμετάθετη μέριμνα καθώς και στους ανύστακτους και άοκνους αγώνες της Μητρός Αγίας Μεγάλης Του Χριστού Κωνσταντινουπολίτιδος Εκκλησίας για την υπεράσπιση της Ελληνικότητας των από αιώνων και μέχρι σήμερα υπαγομένων σε Αυτή Ιερών Μητροπόλεων των Νέων Χωρών, κυρίως δε κατά την περίοδο της προενόπλου (1870-1904) και ενόπλου φάσεως (1904-1908) του Μακεδονικού Αγώνος, γράφει χαρακτηριστικά: «Η οξυδέρκεια Γρηγορίου Στ', η κανονική προστασία Ανθίμου Στ' και αργότερα η πρόνοια για τη Μακεδονία και τη Θράκη του Πατριάρχη Ιωακείμ Γ', έσωσε τις Μητροπόλεις των Νέων Χωρών και επομένως και ολόκληρη τη Βόρεια Ελλάδα από τον εκσλαβισμό των αρχαίων Ελληνικών Πληθυσμών της. Έτσι εκεί πάντοτε «πρωτεύει» ο Πατριάρχης μας ως η «Ευσεβής πηγή» και το σταθερό και αμετακίνητο κέντρο του τροχού της Εκκλησίας στο οποίο οφείλουν να συγκλίνουν όλες οι ακτίνες της Ορθοδοξίας».

Ιχνηλατώντες επισταμένως τις ιστορικές σελίδες του πολύπλαγκτου και πολυκόμαντου βίου του Οικουμενικού Πατριαρχείου και του Μακεδονικού Αγώνος, που υπήρξε ένα «δεύτερο 1821» για την «Ανάσταση» και σωτηρία της Ελληνικής και μαρτυρικής Μακεδονίας, διαπιστώνουμε ότι η σωτηρία αυτή επήγασε από το τηλαυγέστατο, μαρτυρικό και ταπεινό Φανάριον, το οποίο ως άλλη «κιβωτός σωτηρίας» διεφύλαξε και διέσωσε την ελληνορθόδοξη αυτοσυνειδησία, ιδιοπροσωπία και ταυτότητα των της Μακεδονίας Πατριαρχικών τέκνων.

Χρονικό ορόσημο καίριας σημασίας για την υπεράσπιση των δικαιών της Μακεδονίας και του Πατριαρχικού Ελληνορθόδοξου ποιμνίου αυτής έναντι της ακρότατα βίαιας εθνοφυλετικής (εθνικιστικής) επεκτατικής πολιτικής και προπαγάνδας των σχισματικών βουλγαροεξαρχικών, των Σέρβων και των Ρουμάνων υπήρξε αναμφίβολα η για δεύτερη φορά άνοδος του μεγαλοπρεπούς και μεγαλόπνοου Ιωακείμ Γ' (1901-1912) στον Αποστολικό Πατριαρχικό και Οικουμενικό Θρόνο της καθαγιασμένης και μαρτυρικής

εσταυρωμένης Μητρός Αγίας Μεγάλης Του Χριστού Κωνσταντινουπολίτιδος Εκκλησίας.

Είχε βέβαια προηγηθεί η κατά το έτος 1872 καταδική τόσο του «Εθνοφυλετισμού» (εθνικισμού) ως αιρέσεως διότι πολιτικοποιεί την μία και αδιαίρετη του Χριστού Εκκλησία, όσο και της βουλγαροεξαρχικής Εκκλησίας ως σχισματικής και αντικανονικής, υπό της εν Κωνσταντινουπόλει Αγίας και Μεγάλης Συνόδου, συγκληθείσης από τον Οικουμενικό Πατριάρχη Άνθιμο Στ', επειδή κατά το έτος 1870 είχε αποκοπεί πραξικοπηματικά και με αντιεκκλησιολογικά εθνοφυλετικά κριτήρια από την κανονική εκκλησιαστική δικαιοδοσία του Οικουμενικού Πατριαρχείου.

Η απόφαση της Μεγάλης εκείνης Συνόδου υπήρξε η πρώτη επίσημη εκκλησιαστική πράξη καταδίκης του εθνοφυλετισμού και εν συνεχεία το Οικουμενικό Πατριαρχείο ακαταβλήτως και αδιαπτότως αγωνιζόμενο με τους κατά τόπους φιλοπάτριδες Μητροπολίτες του στη Μακεδονία υπέρ του δεινώς δοκιμαζόμενου και απηνώς διωκόμενου ποιμνίου του από τις ξένες προπαγάνδες, ήτοι των Βουλγαροεξαρχικών, Σέρβων και Ρουμάνων, προσέφερε εκατόμβες θυσιασθέντων κληρικών του, Αρχιερέων, Ιερομονάχων, Ιερέων και Μοναχών για τη σωτηρία του ελληνισμού της Μακεδονίας.

Η από το 1870 και έως το 1904 εφαρμοζόμενη σχετικώς ήπια και ως επί το πλείστον άοπλη προπαγανδιστική πολιτική τακτική των βουλγαροεξαρχικών, Σέρβων και Ρουμάνων εστιάζετο κυρίως στην ύπουλη προσέλκυση του πατριαρχικού ποιμνίου των Μητροπόλεων της Μακεδονίας είτε μέσω της ιδρύσεως και λειτουργίας νέων σχολείων, είτε μέσω της παρανόμου και με την ανοχή των κατά τόπους οθωμανικών αρχών καταλήψεως των ήδη υπάρχοντων και λειτουργούντων ελληνικών σχολείων, όπου εδίδασκαν δικοί τους διδάσκαλοι στην βουλγαρική, σερβική και ρουμανική γλώσσα, προκειμένου ως «μίσθαρνα όργανα» να πείσουν τους μαθητές ότι δεν ήταν Έλληνες. Παράλληλα κατελαμβάνοντο παρανόμως και βιαίως οι Εκκλησίες των Ελλήνων όπου τοποθετούσαν ως λειτουργούς, τους δικούς τους ιερείς οι οποίοι τελούσαν δολίως την θεία λειτουργία και κάθε ιεροπραξία στην βουλγαρική ή σερβική γλώσσα, και προσπαθούσαν αντικανονικώς και αντιεκκλησιαστικώς να αποκόψουν το πατριαρχικό ελληνορθόδοξο ποιμνίο της Μακεδονίας από το σώμα και την εκκλησιαστική - πνευματική δικαιοδοσία του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Σε πλείστες άλλες περιπτώσεις οι Βούλγαροι, Σέρβοι και Ρουμάνοι εκμεταλλευόμενοι την πενία των Ελλήνων της Μακεδονίας προσπαθούσαν να εξαγοράσουν την εθνική συνείδησή τους με το δέλεαρ των χρημάτων. Έτσι, κατά την λεγόμενη ένοπλη φάση του Μακεδονικού Αγώνος (1904-1908) ανεδείχθη το ακατάβλητο αγωνιστικό φρόνημα και η γνήσια φιλοπατρία των πατριαρχικών κληρικών της Μακεδονίας, οι οποίοι συνέβαλαν τα μέγιστα στην αίσια έκβασή του κατά το 1908, καθώς πολλοί εξ αυτών έπεσαν θυσιασθέντες μαρτυρικώς υπέρ πίστεως και πατρίδος και ενεδείχθησαν πρόμαχοι και υπέρμαχοι του Ελληνισμού της Μακεδονίας μέχρι της τελικής δικαιώσεως του ιερού απελευθερωτικού αγώνος που οριστικώς συνετελέσθη κατά τους Βαλκανικούς Πολέμους (1912-1913).

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης Ιωακείμ Γ' με την ευστροφία και διορατικότητα που τον διέκριναν, είχε αντιληφθεί ότι η κατάσταση στις μητροπολιτικές εκκλησιαστικές επαρχίες του Οικουμενικού Θρόνου στην πολύπαθη μαρτυρική Μακεδονία ήταν απελπιστική και ο κίνδυνος για την οριστική απώλεια του πατριαρχικού ποιμνίου του ήταν ορατός και άμεσος. Εκείνη ακριβώς την κρίσιμη ιστορική στιγμή συνετελέσθη η μεγάλη μεταστροφή στην εκκλησιαστική πολιτική στρατηγική και «ιερά τακτική» του Οικουμενικού Πατριαρχείου έναντι των Βουλγάρων, Σέρβων και Ρουμάνων με αντικειμενικό στόχο την απόλυτη και μέχρις εσχάτων υπεράσπιση του όντος ψυχορραγούντος ελληνορθόδοξου πατριαρχικού ποιμνίου στις επαρχίες της Μακεδονίας όχι επί τη βάση της εθναρχικής αλλά της «Εθνικής» εκκλησιαστικής τακτικής και ακαταβλήτου συστηματικής αντιμετώπισης της αλυτρωτικής πολιτικής του εθνοφυλετικού (εθνικιστικού) ιμπεριαλισμού των ομοδόξων και όμορων Βαλκανικών λαών, οι οποίοι είχαν ως πρώτιστο στόχο των εκσλαβισμό της Ελληνικής Μακεδονίας. Το Φανάρι δηλαδή με τους μαχητικούς Μητροπολίτες του εγκατέλειψε την πολιτική της άμυνας και πέρασε στην σθεναρά επίθεση για να υπερασπίσει και σώσει το εν τρώω και φρίκη διαβιούν στη Μακεδονία ελληνορθόδοξο ποιμνίο του.

Στο πλαίσιο τούτο, ο πάντοτε ενεργών ως Γενάρχη και Εθνάρχη του Ρωμαϊκού Γένους Πατριάρχης Ιωακείμ ο Γ', όπως και πριν από αυτόν έπραξε, αν και σε πιο περιορισμένο βαθμό, έκταση και ένταση, ο συνετός προκάτοχός του, αοίδιμος Οικουμενικός Πατριάρχης Κωνσταντίνος ο Ε' (1897-1901), εξέλεξε συνοδικώς και απέστειλε νέους, δυναμικούς, λίαν μαχητικούς, γνησίως φιλοπάτριδες και μορφωμένους Αρχιερείς στις εκκλησιαστικές επαρχίες του Οικουμενικού Θρόνου σε όλη την έκταση της Μακεδονίας. Ο Πατριάρχης Ιωακείμ ε γνώριζε καλώς ότι οι νέοι εκείνοι Αρχιερείς διέθεταν τόλμη, θάρρος και αυτοθυσιαστικό πνεύμα για να μπορέσουν να σταθούν με γενναιότητα, ακμαίο φρόνημα και αυταπάρνηση ζωής πλησίον του φρικτά δοκιμαζόμενου ποιμνίου του Πατριαρχείου στις χειμαζόμενες επαρχίες του στη Μακεδονία.

Οι γενναιόφρονες εκείνοι Αρχιερείς της Μακεδονικής γης έγραφαν εκθέσεις και ενημέρωναν αδιαλείπτως το «Ιερόν Κέντρον» στο Φανάρι, και προσωπικώς τον Οικουμενικό Πατριάρχη Ιωακείμ Γ' και την περί Αυτόν Αγία και Ιερά Σύνοδος για τα όσα μαρτυρικώς βίωνε ο Ελληνισμός της Μακεδονίας. Στην παρούσα ιστορική ιχνηλασία μας δημοσιεύουμε ορισμένα τμηματικά αποσπάσματα από τα συγκλονιστικά εκείνα ιστορικά κείμενα – μαρτυρίες δύο υπέρμαχων αρχιερέων του Μακεδονικού Αγώνος, των Μητροπολιτών Καστοριάς Γερμανού Καραβαγγέλη (1900-1908), και Δράμας Χρυσσοτόμου Καλαβάτη (1910-1922), του μετέπειτα Αγίου εθνοϊερομάρτυρος Σμόρνης (+1922), οι οποίοι καταγράφουν όχι με μελάνι αλλά με το αίμα και τα δάκρυά τους την κραυγή αγωνίας και τον νυχθήμερο, ανύστακτο και άοκνο αγώνα τους για την σωτηρία και λύτρωση του χειμαζόμενου δεινώς ελληνορθόδοξου ποιμνίου τους, που βίωνε την ακραία βία των σχισματικών βουλγαροεξαρχικών.

Ο Μητροπολίτης Καστοριάς Γερμανός, στις 18 Μαρτίου του 1903, έγραφε προς τον Κωνσταντινουπόλεως Ιωακείμ μεταξύ άλλων, τα εξής: «...Τέτοια συντόμως είναι, Παναγιώτατε, η κατάσταση των μερών τούτων. Την δεινωση

δε της καταστάσεως επιτάχυνε η δοθείσα γενική αμνηστία, ως φαίνεται εκ της χρονολογικής εξελίξεως των γεγονότων, διότι, αποθρασυνθέντες οι εδώ σχισματικοί και αφού απετίναξαν κάθε χαλινό διά των πρακτόρων τους, τους οποίους έστειλαν στην Κωνσταντινούπολη, Μικρά Ασία, Θεσσαλονίκη, Ελλάδα και πανταχού οπουδήποτε γης εργάζονται οι χωρικοί, συνάρθρωσαν κατά εκατοντάδες στα μέρη αυτά πάντες τους εν ξενιτεία εργαζομένους και έτσι ετοιμάζονται μετ' ολίγον για γενική επανάσταση, χωρίς να δίνουν μηδενία προσοχή ούτε στις συμβουλές των Μεγάλων Δυνάμεων, εάν πράγματι οι διαβεβαιώσεις όλων αποδειχθούν ότι είναι ειλικρινείς, ούτε στην ανοχή της Σ. Κυβερνήσεώς μας και τις επανειλημμένως χορηγηθείσες χάριτες του σείπου Άνακτος. Εν τοιαύτη καταστάσει πραγμάτων επλημμύρησαν ιερών και διδασκάλων οι δρόμοι της Καστοριάς, οι δε χωρικοί περιτρομοί, ερχόμενοι στην Μητρόπολη, ζητούν την συνδρομή μας αντί της οποίας παρέχουμε σ' αυτούς την αδυναμία των συμβουλών μας και το ανωφελές όπλο της υποδείξεως της ανάγκης να υπομένουμε και απαθώς να βλέπουμε να χύνεται το αίμα των ορθοδόξων επί των ερειπίων της θρησκευτικής και σχολιακής πανωλεθρίας μας. Τέτοιοι είναι οι ένδοξοι άθλοι των οπαδών της Βουλγαρικής Εξαρχίας. Ασφάλεια ζωής, τιμής και περιουσίας δεν υφίστανται σήμερον.

Πανταχού διενεργούνται αναφανδόν έρανοι του Βουλγαρικού Κομητάτου και εν μέσω αυτού του Ορθοδόξου και Τουρκικού πληθυσμού... πανικός κατέσχε τους πάντες. Φόβος και τρόμος επέπεσε καθ' όλην την χώραν και από ώρας εις ώραν αναμένουν οι δυστυχείς άνθρωποι την έκρηξη της επαναστάσεως...

Σε μια τέτοια χαώδη κατάσταση πραγμάτων δεν μπορεί κάποιος, Παναγιώτατε, παρά να ομολογήσει ότι απ' ολίγου τινός χρόνου η Ορθόδοξη Εκκλησία μας ευρίσκεται εν αληθεί διωγμώ. Η ορθόδοξη πίστη μας και η γλώσσα ουδέποτε άλλοτε υπέστησαν τόσα δεινά, όσα κατά τις χαλεπές αυτές ημέρες... και σήμερον μια δραξ ανθρώπων κακούργων ήλθον και ανεστάτωσαν σύμπαντα τον τόπο μας και εξακολουθούν διά των κακουργημάτων τους να απασχολούν την κοινή γνώμη, η οποία έπρεπε προ πολλού να είχε καταδικάσει αυτούς στον δί' αγχόνης θάνατο...

Αυτοί οι αυτοχειροτόνητοι... σκολιοί μεταρρυθμιστές... επλήρωσαν τον τόπο όλο με βδελυρότατες δολοφονίες κατά των ορθοδόξων χριστιανών των οποίων το μαρτυρικό αίμα μεμιγμένο με τις κραυγές χιλιάδων ορφανών και χηρών κραυγάζει προς ουρανό, αλλά δεν ίσχυσε ακόμη να ακουσθεί υπό των ανθρώπων.

Η κατάσταση αυτή, Παναγιώτατε, φρονώ, αν επιτρέπεται και η δική μου ταπεινή γνώμη, είναι ανάγκη προσηκόντως εν είδει διαμαρτυρήσεως και ταχέως να δηλωθεί στη Σ. Κυβέρνηση, να γίνει δε συγχρόνως διαμαρτύρηση έντονη προς τους αντιπροσώπους των Μεγάλων Δυνάμεων... Ευδοκήσουν δ' επί τέλους να τείνουν ευήκοον ους στις οίμωγές και τις γοές των υπό την μάχαιρα αγρίων δολοφόνων αδικώς εκπνεόντων αθών ορθοδόξων χριστιανών αδελφών μας».

Το δριμύ «κατηγόρω» του Καστορίας Γερμανού στρέφεται και εναντίον της υποκριτικής «πεπολιτισμένης Ευρώπης», όταν σε άλλη έγγραφη έκθεσή του και πάλι με ημερομηνία την 18^η Μαρτίου 1903, έγραφε στον Πατριάρχη Ιωακείμ τον Γ', τα κάτωθι: «Η δε πεπολιτισμένη Ευρώπη της οποίας έξοχοι αντιπρόσωποι, μηδέ των λειτουργών του Θεού εξαιρουμένων, έρρηξαν φωνή συμπαθείας προς τους ανάνδρους αυτούς δυναμιστές, θα εξακολουθήσει να υποστηρίζει τα βάρβαρα αυτά όντα, τα οποία ουδέν ιερό ελατήριο έχουν παρά απλώς την ενστικτώδη ορμή κακούργων παθών και εκδικήσεων, οι οποίες προέρχονται από την βάρβαρη αυτών φύση και την βαρβαρότερη ταύτης ανατροφή:

Οι υπ' αυτών ανοσίως διαπραχθείσες φρικαλεότητες δεν θα καταστούν ισχυρές στο να πειθοθούν (οι Ευρωπαίοι) ότι ακουσίως και ανεπαισθήτως γίνονται κοινωνοί των πράξεων αυτών με το να συνηγορούν τυχόν υπέρ των ανυποστάτων δικαίων αυτών που διά της σπάθης αδίκησαν την τιμή, την συνείδηση και την ζωή των εντίμων ελληνικών πληθυσμών της Μακεδονίας;

Είναι ανάγκη, Παναγιώτατε, να πειθοθούν οι εδώ αντιπρόσωποι των Μεγάλων Δυνάμεων, ότι οι υψηλές και χριστιανικές αυτών κυβερνήσεις με τις θωπίες και αλληπάλληλες κολακείες τις οποίες επεδίωξαν σε αυτό το μαμμόθρεπτο (εννοεί την Βουλγαρία) της ευρωπαϊκής διπλωματίας, καθώς και με την απεριόριστη συμπάθεια, η οποία κατ' ανεμμήνευτο τρόπο κατά διαφόρους καιρούς και χρόνους εξεδηλώθη, υποδαυλίζουν τις κακές έξεις και κλίσεις αναγωγού αλητόπαιδος (αλητόπαιδος, εννοεί τους βουλγαροεξαρχικούς), που συν τω χρόνω πρόκειται να αποβεί βέβηλος περιφρονητής των χριστιανικών ηθών, υβριστής ανόσιος του Θεού και του Αντιχρίστου ο πρόδρομος. Αφήνοντας δε να καταπατείται υπό τους πόδες αυτού αιμόφυρτος ένας λαός, ο οποίος συνέβαλε τα μέγιστα στον πολιτισμό και την ανάπτυξη των νεωτέρων εθνών, προσβάλλουν τις αρχές της ισότητας και τα αναλλοίωτα αξιώματα του διεθνούς δικαίου επί των οποίων στηρίζεται η των εθνών και της ανθρωπότητας απάσης αλληλεγγύη.

Τούτων ούτως έχοντων, Παναγιώτατε, επίκειται η ανάγκη όπως η Θεοφρούρητη κορυφή Σας, η ευκλεώς προκαθεζομένη της Ορθόδοξου Ανατολής, εντόνως διαμαρτυρηθεί προς την Σ. Κυβέρνηση και τους αντιπροσώπους των Μ. Δυνάμεων για την έκρυθμη αυτή κατάσταση, την οποία εδημιούργησαν όχι τόσο τα ανόσια ένστικτα ενός κακούργου λαού, όσο η ανεξάντλητη ανοχή της Σ. Κυβερνήσεως και η ανεμμήνευτη μακροθυμία της πεπολιτισμένης Ευρώπης. Εάν δε μου επιτρέπεται απροκαλύπτως να εκφράσω την emή ταπεινή γνώμη, δεν απέμεινε άλλο, Παναγιώτατε, παρά να απαιτήσει η προσκυνητή μοι Παναγιότητά Σας, με τα τέλεσφορα μέσα, μετά την συμπλήρωση της ταχθείσης στους αναρχικούς προθεσμίας, την κήρυξη του στρατιωτικού νόμου, ο οποίος και μόνος είναι δυνατόν να περισώσει τον τόπο μας.

Άλλως, Παναγιώτατε, εάν δεν ληφθεί παρ' αυτών σπουδαία φροντίδα περί των συμφερόντων μας, είναι ανάγκη να αποχωρήσουμε εκ του τόπου αυτού, και ας έλθουν άλλοι στη θέση μας για να εξαφανίσουν και τα απομείναντα ράκη της θρησκευτικής και εθνικής μας υποστάσεως...

Ο παράτολμος ένεκα ενθέρμου φιλοπατρίας Έλληνας και ακατάβλητος πατριαρχικός Ιεράρχης, Μητροπολίτης Δράμας Χρυσόστομος (Καλαφάτης) αγάπησε και ελάτρευσε την Μακεδονία «όλη ψυχή και καρδιά» αγωνισθείς ακόμη και με κίνδυνο της ζωής του να διαφυλάξει και περισώσει το βιαίως και τρομοκρατικώς διωκόμενο ελληνορθόδοξο ποιμνίο του από τους βουλγαροεξαρχικούς. Στις 28 Οκτωβρίου του 1903 ευρισκόμενος σε ποιμαντική περιοδεία στις ενορίες της εκκλησιαστικής επαρχίας του γράφει στον Οικουμενικό Πατριάρχη Ιωακείμ Γ' για τα «μαρτύρια και πάθη» των Ελλήνων Μακεδόνων αναφέροντας μεταξύ άλλων, και τα εξής: «Παναγιώτατε Δέσποτα, ευρίσκομαι από ημερών περιοδεύων στα ορεινά μέρη του Καζά Ζίχνης της εμής επαρχίας, όπου βραδέως μπορώ να μάθω τα όσα λαμβάνουν χώρα. Και διά τούτο ταύτη τη στιγμή μόλις έμαθα τον διαμελισμό και την αυτόχρομα κατακρεούργηση τεσσάρων επιλέκτων θυμάτων υπό των ανθρωπομόρφων αιμοχαρών θηρίων του καταράτου Βουλγαρικού Κομιτάτου εν Ζιρνόβω, που βρίσκεται στο μέσο της από Δράμας προς Νευροκόπιο οδού...

Ιδού εν μέσω τέτοιων ολοθρευτών και ανιερων τεράτων διαβιούμε, Παναγιώτατε, ιδού τέτοιων, απανθρώπων μέσων... γίνεται χρήση από τους ανθρώπους του Βουλγαρισμού προς παντελή εξολόθρευση και εξαφανισμό του ευσεβούς Γένους μας! Το ποτήριον των πικρών θανάτων δια των οποίων καθ' εκάστην θανατούμεθα, δεν εξαντλήθηκε και δεν εκκενώθη ακόμη, Παναγιώτατε, και ήταν άραγε το πεπρωμένο οι ποιμένες του ορθοδόξου λαού να μην έχουμε ενταύθα κανένα άλλο καθήκον, ειμή να θρηνούμε τα καθ' εκάστην προ των ποδών μας ασπαίροντα θύματα, και να θάπτουμε τους κατά πάσα ώρα δολοφονουμένους και κατακρεουργημένους νεκρούς των προκρίτων του Γένους!».

Η κατά την περίοδο 1904-1908 ένοπλη φάση του Μακεδονικού Αγώνος εφάνερωσε το αποτρόπαιο και φρικιαστικό πρόσωπο των ανθελλήνων εθνικιστών σχισματικών βουλγαροεξαρχικών, οι οποίοι, όπως γράφει ο Δράμας Χρυσόστομος, στις 10 Ιουλίου του 1906, σε σχετική Έκθεσή του προς τον Κωνσταντινουπόλεως Ιωακείμ Γ', αποκάλυπτα πλέον δολοφονούσαν στην επαρχία Δράμας τους Έλληνες κατοίκους, κληρικούς και λαϊκούς, προκειμένου να ενταχθούν στην αντικανονική σχισματική βουλγαρική εξарχία αρνούμενοι την Μητέρα τους Εκκλησία, ήτοι το Οικουμενικό Πατριαρχείο.

Με αφορμή τις δολοφονίες αθών ανθρώπων μεταξύ των οποίων και του Αρχιερατικού Επίτροπου Ζίχνης, ο Δράμας Χρυσόστομος αναφέρει σχετικώς στον Πατριάρχη Ιωακείμ, τα κάτωθι: «Παναγιώτατε Δέσποτα, συμπληρώνοντας και διορθούμενος τα προ τριών ημερών περί της λυσσαλέας ταυτοχρόνου επιδρομής των αιμοβόρων λύκων του βουλγαρισμού και των εκ της κατατομής του σχίσματος λυσσώντων κυνών που εξαπελύθησαν ως απεσταλμένοι σε διάφορα τμήματα της επαρχίας μου, σημειούμαι... Το μόνον του έγκλημα (εννοεί τον Αρχιερατικό Επίτροπο Ζίχνης) ήταν ότι ως πιστός στα πάτρια, εκ παιδών δεδιδασμένος τα ιερά και απολαμβάνοντας μεγίστου σεβασμού καθ' όλη εκείνη την περιφέρεια, αρνήθηκε επιμόνως να προσχωρήσει στο επάρατο σχίσμα και να τεθεί στη διάθεση των προπαγανδιστών Βουλγάρων. Και έτσι περιβαλλόμεθα πανταχόθεν υπό

τόσων και τόσων μυρίων επιβουλών και κινδύνων, και καταβάλλεται καθημερινώς το θάρρος των ασθενεστέρων συμπολιτών μας εκ της θέας των πιπτόντων υπό το δολοφονικό εγχειρίδιο σωμάτων των αδελφών μας, και ελλείπει αμυντικών μέτρων, τα οποία αυστηρώς μας απαγορεύονται, αναμένουμε και για εμάς τους ίδιους από ημέρα σε ημέρα την ίδια τύχη.

Ένα μόνον υπολείπεται στον δυστυχή τούτο λαό να σταθεί όρθιος και απειλητικός ενώπιον των καταπιύσεων και ουτιδανών τούτων εχθρών της πίστεως και της πατρίδος του. Αλλά καίτοι η υπομονή μας εξηντήθη, όμως εμείς υπομένουμε και αναμένουμε μόνον την εκ θεού παρηγοριά και αντίληψη, διότι απευθυνθήκαμε πανταχού και προς τις επιτοπίους αρχές και προς τον εξοχ. Χιλμή και προς τους Άγγλους διοργανωτές, ο λαός δε σύσσωμος συνελθών σε μέγα και επιβλητικό συλλαλητήριο κάτωθεν του μεγάρου του διοικητού και νομοταγώς εκτραγωδήσας τα δεινά του...

Επί τρεις τώρα ημέρες εξακολούθησαν και εξακολουθούν οι ανακρίσεις και συλλήψεις. Οι Άγγλοι επιτέλους εφάνησαν προς στιγμή συγκινηθέντες εκ των παθημάτων τούτων του αθώου και φιλήσυχου ορθοδόξου πληθυσμού και έδωσαν σ' εμάς παχείς υποσχέσεις περί παύσεως και τιμωρίας συνενόχων και περί εγκαίρου λήψεως απάντων των εκ των περιστάσεων επιβαλλομένων αυστηρών μέτρων... εξ όσων μέχρι της στιγμής επληροφορήθημεν, η κατά του προσώπου και της Μητροπόλεώς μου απόπειρα δεν επραγματοποιήθη...».

Το παράδειγμα της αυτοθυσιαστικής αντιστάσεως των παραπάνω δύο Πατριαρχικών Μακεδονομάχων Ιεραρχών καθ' όλη τη διάρκεια της προενόπλου και ενόπλου φάσεως του Μακεδονικού Αγώνος (1904-1908) επέδειξαν και οι υπόλοιποι Πατριαρχικοί Αρχιερείς, οι οποίοι διεποίμαιναν τις εκκλησιαστικές επαρχίες της Μακεδονίας και μεταξύ άλλων ήταν οι παρακάτω: Ο Αλέξανδρος Ρηγόπουλος στη Θεσσαλονίκη, ο Ιωακείμ Φορόπουλος στο Μοναστήρι, ο Φώτιος Καλπίδης στην Κορυτσά (Εθνομάρτυς), ο Αιμιλιανός Λαζαρίδης στην Επισκοπή Πέτρας και έπειτα στα Γρεβενά (Εθνομάρτυς), ο Σεραφείμ Σκαρούλης στη Σιάτιστα, στην Κοζάνη ο Κωνσταντίνος Ματουλόπουλος αρχικά και έπειτα ο Φώτιος Μανιάτης, ο Ειρηναίος Παντολέοντος αρχικά στο Μελένικο και έπειτα ο ίδιος στη Μητρόπολη Κασσανδρείας, ο Θεοδώρητος αρχικά στο Μελένικο και ο ίδιος έπειτα στο Νευροκόπι, ο Γρηγόριος Ωρολογάς στη Στρώμνιτσα (Εθνομάρτυς Κυδωνιών), στις Σέρρες αρχικά ο Γρηγόριος Ζερβουδάκης και έπειτα ο Απόστολος Χριστοδούλου, στην Πολυανή (Δοϊράνη) αρχικά ο Φώτιος Παγιώτας και έπειτα ο Παρθένιος, στο Κίτρος (Κατερίνη) ο Παρθένιος, στην Ξάνθη ο Ιωακείμ Σγουρός και στο Δυρράχιο ο Προκόπιος. Είη η μνήμη αυτών αιωνία και αλήστος στους αλήκτους αιώνες.